

tres que hem anat trobant en l'obra present, com *Àlmos* (Serra d') A(D)ALMODIS, *Aloeria* > *Lòria* etc.

Com a NLL de formació semblant ja citava el pròxim *Guils EQUILES* pletes d'eugassades i podia recordar *Viladecavalls*, *Castellà(se)ns*, *Viladàsens*; o la contracció *Canadal* < *Casa de Nadal* i *Casaldàliga*; *Calduch* < *Casa 'l Duc*.

Quedaven així plantejades les dues etimologies concebibles en aquest difícil problema. Convé, però, provar més detingudament la meua afirmació de semàntica topogràfica. Ni Brousse (*La Cerdagne Française*, que parla bastant de Càldegues, pp. 256-7), ni Pau Vila (en el magistral i detallat *La Cerdanya: Càldegues*, p. 22 i abans), ni CATorras (*Pir. Cat.* IX, 163, 11, 146) no donen notícia de cap font, calenta ni freda, a Càldegues, com tantes que n'hi ha a la Cerdanya oriental.

Els resultats de la informació obtinguda en la meua enquesta en el poble i en els veïns, són: el terme és pla com la mà i no té sinó menys de 2 k. de diàmetre. «No hi ha cap font en tot el terme, fora d'uns botassos que no s'alimenten de cap font, i d'allí bevem». (*La joncassa* i una altra); parlem de la *font del Mas*, però és perquè hi ha la *Gorga de la Font del Mas*, però és una gorga del Segre, i no cap naixement d'aigua; abans hi degotava una fonteta, arran del riu, però s'ho va endur una riuada i només queda la gorga, altrament és una aigua freda i molla; també l'altre botàs, en el *Rec de Tamborins*.

D'altra banda quan jo els vaig posar els dits a la boca per saber la forma local que allí revesteix el mot *egua* (per a la informació d'això que he donat en el citat passatge del *DECat*), explicaren: «ací se'n crien moltes, i en temps del meu pare encara n'hi havia més», recalcant la seva muller: «prou me recorda les del meu sogre!».

Quant a fonts calentes o termals és ben sabut que n'hi ha en altres pobles de l'alta Cerdanya, però són els de la solana, no els de vora Segre: són famoses les de *Les Escaldes*, de Dorres (< bc. *ĪTRRES* 'les fonts') i n'hi ha a Ur. Res, però, a Càldegues. La més pròxima és la *Font del Sofre*, única calenta que hi ha per allà però és d'Ur, i hi ha més d'un k. des d'allí a la partió de Càldegues; més lluny encara la Font d'Osset.

Dic que les dues etimologies concebibles han quedat plantejades i defensada la segona amb fortes raons. No dic que puguem considerar descartada l'altra. Podria haver-n'hi hagut en altre temps, i serien fonts calentes? És sabut que les fonts que han donat nom als llogarets de *Fontscaldes* i *Fontscaldetes*, al N. de Valls, avui són fredes (V., però, els arts.), fet que ha intrigat els geògrafs i toponimistes; no és cas únic, car a la veïna vall de Querol hi ha la *Fontcalda* en te. de Portè (XXIII, 87) i jo mateix, bevent-ne, vaig sentir-la fredíssima; segurament canvis en les venes profundes. El Principat ha sofert canvis geològics: país de volcans i terratrèmols, almenys en part, i en el

S. xv; avui ja no ho és. Desenganyem-nos, però, això que s'explica bé en el vessant de muntanyes com les d'aqueixos llocs, és molt menys versemblant en aqueixa petita plana de pasturatges, i com a típic d'un terme, arran del riu i sense aigües sorgents.

De tota manera no neguem del tot, des del punt de vista lingüístic i morfològic, que la formació suposada com a derivat del ll. vg. CALDUS fos possible (*calidus* sembla haver-se contret realment des del llatí vulgar); suposar el derivat com a «llati-vulgar» és increïble, però admeto que amb caràcter «esquemàtic» es podria concebre un derivat romànic en -ICAS. En català no n'hi ha pas, ni en la nostra toponímia, però se'n coneixen, si bé poc nombrosos en la de Castella. Fou un tema predilecte de Mz.Pi. el d'aqueixos sufijos àtons: *Pièrniga* és un poble de la província de Burgos [1123], al costat del cognom o antic NL *Piernas*; i hi ha *Cabuèrniga*, *Padièrnega* (veg. *Orig.*, primera ed., § 61 bis 3, p. 340), passatge suprimit en la tercera edició, probablement no perquè manqués comprovació sinó perquè en féu un article especial, p. p. RFE. Reconec, doncs, que una formació *Càld-egues*, de *Caldes*, no és inconcebible que vagi tenir una avançada escadussera, des de Castella fins a Cerdanya. Per més que sigui cosa inoïda en català.

Perquè el que ens hi fa rumiar, i sospesar-ho, és el fet que en les mencions medievals de *Càldegues* hi hagi tan poc rastre d'una forma semblant a la que suposo etimològica: són només les dues de l'apartat c), la de 1292 de forma clara però de localització insegura, i la de 1011, amb *egua* clar, però amb forma textual corrupta, encara que susceptible i necessitada d'esmena per la forma singular i la confusió de dues còpies.

No pot deixar de fer impressió que totes les altres reflecteixin una forma més o menys com la moderna, que tenim per concreta; car el canvi de *ld* en *ll* que veiem en les del tipus b) és un fet adotzat en la documentació medieval: documentat bé en castellà arcaic (Mz.Pi., *Orig.*, § 54, p. 305 s.), en català és abundantíssim, molt més que enlloc, el «nostre pa de cada dia» en tota la documentació dels Ss. x-xiv: la forma *källeges* tant pot resultar d'assimilació del *casaldegues* com de *càldegues*. Bé pot ser que el nom sonés encara *kaaldegues* amb dues *aa*, i que els escribes reculant davant el que té tot l'aire d'una diplografia, n'escrivissin només una: el gran prestigi, a Cerdanya i a La Seu, de l'Acta de 839, podia fer que tingués imitadors; i que si no en totes, almenys en alguns d'aquests docs. la pronúncia fos encara doble, o almenys la d'una *a* allargada; i quant a l'accentuació és clar que ignorem en tots ells si era paroxítona o ja la moderna.

Tot això no obstant, cal assentar que la generalitat de la grafia *Caldegas* o *Kallegas* en una dotzena de docs. i només dues excepcions, ens obliga a mantenir el dilema etimològic. Amb el desig que apareguin més documents, antics, immunes a la tradició urgellenca, on més variants del tipus c) donin la balança a favor d'aquesta idea incontestablement versemblant a